

8.6.2026

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
PL 189
90101 Oulu*sähköpostitse pohjois-suomi.hao@oikeus.fi*

POHJOIS-SUOMEN HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA

Valitus Kajaanin kaupunginvaltuuston 28.4.2026 tekemästä päätöksestä § 38 hyväksyä Otanmäki-Humpinsuon osayleiskaava.

MUUTOKSENHAKIJA

Otanmäki Mine Oy (Y-tunnus: 2474018-5, "muutoksenhakija")
Kiilakiventie 1
90250 Oulu
Kotipaikka: Kajaani

ASIAMIES JA PROSESSIOSOITE

Asianajaja Matias Forss
Kalliolaw Asianajotoimisto Oy
Eteläranta 12
00130 Helsinki
Puh. 050 591 0678
matias.forss@kalliolaw.fi

1 VALITUSAIKA

Valituksenalaisen päätöksen sisältävä pöytäkirja on julkaistu yleisessä tietoverkossa Kajaanin kaupungin verkkosivuilla 1.5.2026. Kuntalain 140 §:n 3 momentin mukaan kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa, eli 8.5.2026. Kuntalain 138 §:n mukaan kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista, eli viimeistään 7.6.2026. Koska 7.6.2026 on sunnuntai, säädettyjen määräaikain laskemisesta annetun lain 5 §:n mukaan valituksen voi kuitenkin toimittaa vielä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen, eli 8.6.2026.

2 VALITUSOIKEUS

Kuntalain 135 §:n 1 momentin mukaan valtuuston päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella. Edelleen kuntalain 137 §:n 1 momentin mukaan kunnallisvalituksen saa tehdä asianosainen sekä kunnan jäsen. Koska

muutoksenhakijan kotipaikka on Kajaani ja muutoksenhakija omistaa Kajaanissa kiinteistöjä, muun muassa tilan Vaaravuoro (RN:o 205-417-12-248), on muutoksenhakija kuntalain 3 §:n mukaan Kajaanin kaupungin jäsen, ja siten oikeutettu kunnallisvalituksen tekemiseen Kajaanin kaupunginvaltuuston päätöksestä.

3 VAATIMUKSET

Muutoksenhakija vaatii, että hallinto-oikeus:

- (i) kumoaa Kajaanin kaupunginvaltuuston 28.4.2026 tekemän päätöksen § 38 (Liite 1); ja
- (ii) velvoittaa Kajaanin kaupungin korvaamaan muutoksenhakijan oikeudenkäyntikulut korkolain 4.1 §:n mukaisine viivästyskorkoineen lukien siitä, kun 30 päivää on kulunut hallinto-oikeuden päätöksen antamisesta. Valituksesta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut ovat yhteensä 5 830,70 euroa (ei sis. ALV)

4 PÄÄTÖKSEN KUMOAMISEN PERUSTEET

4.1 Päätöksestä yleisesti

Kajaanin kaupunginvaltuusto on valituksen kohteena olevalla päätöksellään hyväksynyt Kajaanin kaupungissa sijaitsevalle Otanmäen–Humpinsuon alueelle sijoittuvan osayleiskaavaehdotuksen. Otanmäki–Humpinsuo-osayleiskaava (jäljempänä "**osayleiskaava**") on oikeusvaikutteinen aluevarausosayleiskaava. Kaavan tavoite on mahdollistaa teollisuusalueen ja datakeskustoiminnan sijoittuminen alueelle. Vuorokkaan entinen kaivosalue on osayleiskaavassa merkitty teollisuus- ja varastoalueeksi, jolle saa sijoittaa kemikaaleja varastoivan laitoksen (T/kem-1). Kaivoslain 47.4 § huomioon ottaen osayleiskaava estää Vuorokkaan alueen käyttämisen kaivostoimintaan.

4.2 Valituksen perusteet lyhyesti

Muutoksenhakija katsoo jäljempänä tarkemmin kuvatulla tavalla, että kaavoittajalla olisi sekä maakuntakaavan määräyksen että EU:n kriittisiä raaka-aineita koskevan asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1252, annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024, puitteiden vahvistamisesta kriittisten raaka-aineiden turvatun ja kestäväen tarjonnan varmistamiseksi, "**CRM-asetus**") mukaan ollut velvollisuus selvittää Vuorokkaan entisen kaivosalueen edellytykset toimia kaivosalueena ja harkita kaivostoiminnan mahdollistavien yleiskaavamääräysten sisällyttämistä osayleiskaavaan.

Osayleiskaavan vaikutuksia ja Vuorokkaan entisen kaivosalueen kaivostoiminnan edellytyksiä ei ole selvitetty tarpeellisissa määrin alueidenkäyttölain 9 §:ssä edellytetyllä tavalla, minkä lisäksi maakuntakaavaa ei ole otettu osayleiskaavaa laadittaessa huomioon alueidenkäyttölain 32 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla. Edelleen yleiskaavaa laadittaessa ei ole otettu huomioon CRM-asetuksen 13 artiklaa. Siten muutoksenhakija katsoo, että osayleiskaavan hyväksymistä koskeva päätös on kuntalain 135 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla muuten lainvastainen.

5 YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

5.1 Alueen kaivostoiminnasta

5.1.1 Voimassa oleva maakuntakaava

Osayleiskaavan alueella on voimassa Kainuun vaihemaakuntakaava 2030, jossa osayleiskaavan välittömässä läheisyydessä sijaitseva aiemmin toiminnassa ollut Otanmäen rauta-titaani-vanadiinikaivos on osoitettu kaivannaisteollisuuden kehittämisen kohdealueeksi kehittämisperiaatemerkinnällä ek-1, joka merkitä käsittää kaivoksen mahdollisen toiminnan uudelleen käynnistämisen sisältämän

kokonaisuuden Kajaanin Vuolijoen alueella. Merkintään liittyvän suunnittelumääräys kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti (Liite 5, s. 25):

"Aluetta kehitetään kaivostoiminnan tarpeisiin. Ennen alueen käytön ratkaisemista on selvitettävä, millaisia edellytyksiä on alueen käyttämiseksi kaivostoimintaan.

Alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset läheiseen Otanmäen taajamaan sekä alueen käytöstä aiheutuva liikenteen järjestäminen siten, ettei siitä aiheudu häiriötä asuinalueille.

Alueen kaivostoimintaa suunniteltaessa on otettava huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä."

Maakuntakaavaselostuksen mukaan (Liite 6, s. 100–102) kehittämisen kohdealue käsittää aiemmin toiminnassa olleet Otanmäen ja Vuorokkaan kaivosalueet sekä myöhemmin tehtyjen tutkimusten perusteella potentiaalisesti malmiesiintymäksi todetun Honkamäen alueen. Alueella sijaitsevat hyvät perusedellytykset kaivostoiminnan uudelleen aloittamiselle. Kaivostoiminnan käynnistämisen on todettu edellyttävän asianmukaisia lupia, ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sekä tarvittavaa alueen kaavallista tarkastelua maakunta- ja kuntakaavoituksessa.

5.1.2 Alueesta yleisesti

Osayleiskaava sijoittuu alueelle, jossa on ennestään harjoitettu kaivostoimintaa. Kaava-alueen välittömässä läheisyydessä Otanmäessä on vuodesta 1950 alkaen toiminut Otanmäki Oy:n, ja vuodesta 1968 eteenpäin vuoteen 1985 asti Rautaruukki Oy:n kaivos. Vuorokkaan kaivos on Otanmäen kaivokseen toiminnallisesti liittyvä erillinen kaivos, joka on puolestaan ollut toiminnassa vuodet 1965–1985. Otanmäen kaivoksesta louhittiin toimintansa aikana malmia yli 25 miljoonaa tonnia ja Vuorokkaan kaivoksesta lähes 1,5 miljoonaa tonnia. Louhitun malmin keskipitoisuus on ollut noin 34 prosenttia rautaa, noin 7,5 prosenttia titaania ja noin 0,2–0,3 prosenttia vanadiinia.

Otanmäen ja Vuorokkaan nykyisten yhteenlaskettujen malmivarojen arvioidaan olevan 32 miljoonaa tonnia, jotka koostuvat 32-prosenttisesti magnetiitista (jonka vanadiinipitoisuus on 0,63 %) ja 31-prosenttisesti ilmeniitistä. Magnetiitti on rautaoksidimineraali ja kaupallisesti tärkeimpiä raudan malmimineraaleja. Ilmeniitti (rautatitaanioksidi) on puolestaan tärkein ja louhituin titaanimineraali. Muutoksenhakijan arvioidulla mahdollisella 1,5–2 Mt:n vuosilouhinnan tasolla tiedossa olevat malmivarat riittäisivät 16–21 vuodeksi. Muutoksenhakijan yhdessä Geologian tutkimuskeskuksen ja Oulun yliopiston kanssa suorittamien, malmin niin kutsutun isäntäkiven syvyysjatkuvuutta koskevien, tutkimusten perusteella tiedetään, että kivilaji, jossa, malmi esiintyy, jatkuu jopa 4–5 kilometrin syvyyteen. Muutoksenhakijan suunnitelmien mukaan realistinen malmin louhinnan enimmäissyvyys olisi noin 2 kilometriä. Näiden syvyysjatkeiden oletetaan kasvattavan Otanmäen ja Vuorokkaan malmivarojen yhteismäärää jopa yli 50 miljoonaa tonniin siten pidentäen kaivosten tuotantoaikaa jopa 30–40 vuoteen.

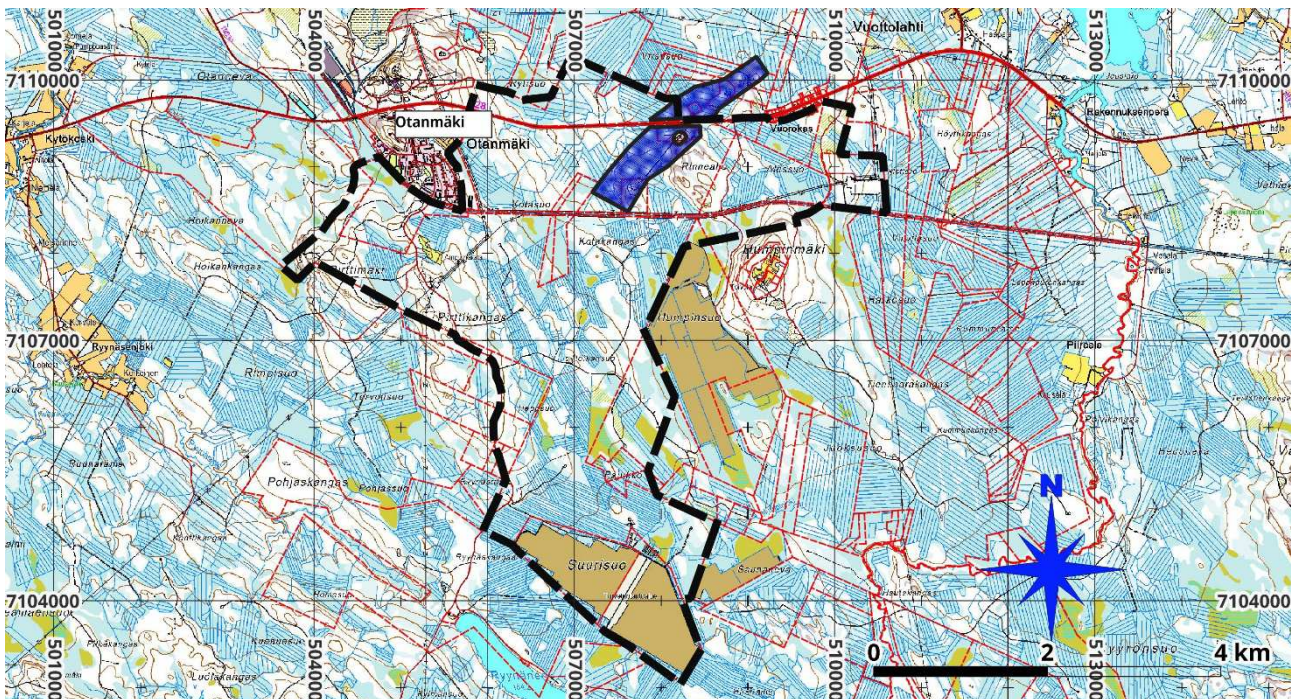
Aikaisemmasta kaivostoiminnasta johtuen alueella sijaitsee merkittävä määrä olemassa olevaa kaivosinfrastruktuuria. Näihin lukeutuvat tunneliverkosto, kolme nostotornia, tuuletuskuiluja, varastosiiloja, huolto- ja varastotiloja, malmihissejä, rikastushiekka- ja selkeytysallas sekä ensimmäisen vaiheen murskaustiloja. Esimerkiksi osayleiskaava-alueella sijaitsee Vuorokkaan kaivoksen kaivostorni ja sen kohdalla 590 metrin syvyyteen ulottuva malmin nostokuilu, jonka läheisyydessä sijaitsee maanalaiseen kaivokseen johtavan vinotunnelin suuaukko. Olemassa olevan infrastruktuurin arvo on arviolta 15–20 miljoonaa euroa, mikä ilmenisi suoraan säästyneinä investointeina, mikäli kaivostoiminta alueella käynnistettäisiin uudelleen. Alueella on lisäksi kaivostoiminnan kannalta kriittiset perusedellytykset, kuten rautatie, 110 kV:n sähkölinja, noin 5 000 neliometriä teollisuustilaa sekä toimisto-, huolto-, varasto- sekä muita rakennuksia.

Kaivannaisalalla on erityisen tärkeää, että hankkeella on niin kutsuttu sosiaalinen toimilupa (En: *social licence to operate, SLO*), mikä tarkoittaa sitä, että hankkeella on paikallisen yhteisön laaja tuki. Muutoksenhakijan hankkeen sosiaalinen toimilupa alueella on tutkitusti erittäin vahva ja alueen asukkaat odottavat kaivoksen uudelleen avaamista (Liite 7, s. 13–16 ja Liite 8).

5.1.3 Muutoksenhakijan toiminta alueella

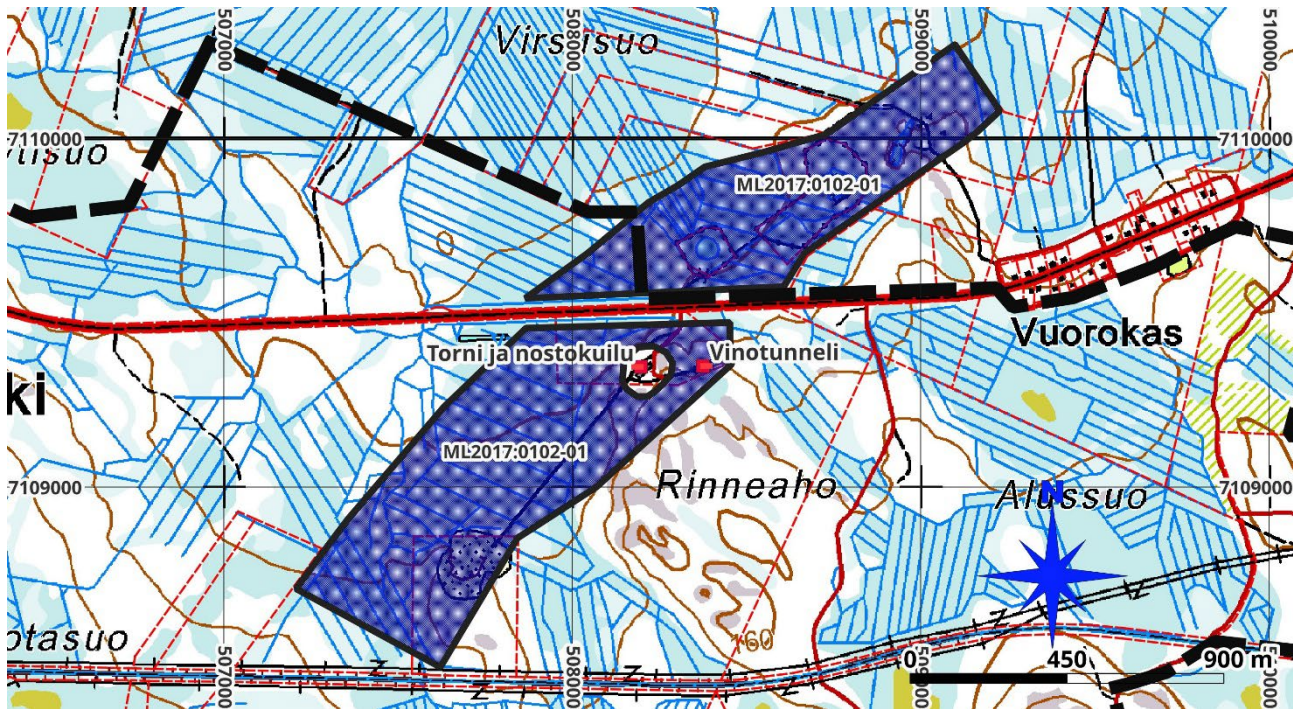
Muutoksenhakija suunnittelee ja kehittää kaivoshanketta sille myönnettyjen Otanmäki 4 (lupatunnus: ML2017:0102) ja Otanmäki 5 (lupatunnus: ML2018:0063) -nimisten malminetsintälupien nojalla. Otanmäki 4 -malminetsintälupa-alue koostuu useasta palstasta ja sijoittuu osin osayleiskaava-alueelle. Muutoksenhakijan malminetsintä sijoittuu erityisesti entisten Otanmäen ja Vuorokkaan kaivosten alueille. Muutoksenhakijan tavoitteena on hakea Otanmäen-Vuorokkaan alueelle kaivoslain mukaista kaivoslupaa sen jälkeen, kun malmien hyödyntämiseen liittyvät tutkimukset, kehittämistoimenpiteet ja teknistaloudelliset laskelmat on saatu tehtyä.

Otanmäki 4 -malminetsintälupa-alueesta sijoittuu osayleiskaava-alueelle noin 13 prosenttia kyseessä olevasta malminetsintälupa-alueesta, mikä käsittää alle 3 prosenttia koko osayleiskaava-alueesta. Osayleiskaavan mukaisia teollisuus- ja varastointialueita on muutoksenhakijan käsityksen mukaan mahdollista sijoittaa täysin riittävä määrä muualle osayleiskaavan alueelle, niin että Vuorokkaan entinen kaivosalue voitaisiin maakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaisesti osoittaa kaivostoiminnalle.

Kuva 1. Osoittaa mahdollisen Vuorokkaan kaivosalueen koon suhteessa muuhun osayleiskaava-alueeseen. Otanmäki 4 -malminetsintälupa-alueen Vuorokkaan osuus merkitty tummansinisellä.

Vuorokkaan kaivoksen tornin kohdalla sijaitsevaa malmin nostokuilua voitaisiin käyttää malmin nostamiseen, mikäli kaivostoiminta käynnistettäisiin uudelleen. Kaivoslupan hakijalla on mahdollisuus kaivoslain mukaan saada käyttöoikeus toiselle kuuluvaan alueeseen, mikäli hanke on yleisen tarpeen vaatima, eli tämä käyttömahdollisuus on maanomistussuhteista riippumaton. Kajaanin kaupunki voi kaavoittajana suunnitella alueiden käytön parhaan ja tarkoituksenmukaisimman käyttötarkoituksen mukaan omistussuhteista riippumatta.

Kuva 2. Otanmäen Vuorokkaan kaivosalueella sijaitsevat malminetsintälupa-alueet. Malminetsintälupa-alueet tummansinisellä. Osayleiskaavan rajausta esitetty mustalla katkoviivalla. Kaivostorni, nostokuilu ja vinotunneli merkitty kuvaan.

- 5.1.4 Osayleiskaava perustuu puutteellisiin selvityksiin eikä maakuntakaavaa ole huomioitu Alueidenkäyttölain 32 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Edelleen alueidenkäyttölain 39 §:n mukaan yleiskaavaa laadittaessa on maakuntakaava otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään.

Maakuntakaavan suunnittelumääräys edellyttää, että aluetta kehitetään kaivostoiminnan tarpeisiin ja että ennen alueen käytön ratkaisemista on selvítettävä, millaisia edellytyksiä on alueen käyttämiseksi kaivostoimintaan. Osayleiskaavan kaavaselostuksessa (Liite 3, s. 18) on maakuntakaavaselostuksen referoimisen lisäksi todettu, että "maakuntakaavassa esitetty kehittämispotentiaali on kuntakaavoitukseen eli yksityiskohtaisemman suunnitteluun perustuva ja siten kunnan harkintavallassa." Osayleiskaavan kaavaselostuksessa (Liite 3, s. 102) on edelleen todettu kunnalla olevan paitsi velvollisuus, myös yksinomainen oikeus kaavoittaa alueensa parhaaksi katsomallaan tavalla ja että "osayleiskaava ei toteutuessaan estä malminetsintäluvan mukaista toimintaa sen alueella, joskin kaavoitustavoitteen vuoksi toiminta voi olla hyödytöntä." Kaivannaisalalla malminetsintä ei ole itsetarkoitus, vaan välttämätön vaihe esiintymän kartoittamisessa ja mahdollisen kaivostoiminnan kannattavuuden arvioinnissa. Toiminnan tavoitteena on siis kaivostoiminta. Vaikka osayleiskaava ei estä malminetsintää alueella, tekee se tosiasiaa kaivoksen perustamisen Vuorokkaan alueella mahdottomaksi ja malminetsintätoiminnan siten turhaksi ja vaarantaa mahdollisesti myös koko Otanmäen kaivoksen uudelleen avaamisen. Täten osayleiskaava vaikeuttaa maakuntakaavan toteuttamista.

Otanmäki–Humpinsuon alue on myös Kainuun maakuntastrategian eli Kainuun ohjelman 2022–2025 aluerakennetta koskevista linjauksista määritelty kaivannaisvyöhykkeeksi (Liite 9, s. 28). Osayleiskaavan kaavaselostuksessa (Liite 3, s. 137–139) vertaillaan osayleiskaavan mukaisen ratkaisun taloudellista merkitystä suhteessa mahdolliseen alueella tapahtuvaan kaivostoimintaan. Osayleiskaavan mukaista ratkaisua perustellaan muun muassa tuotannon jalostusarvon kasvattamiseen liittyvillä tavoitteilla ja digitaalisen siirtymän turvaamisella sekä sillä, että varsinaisen kaivostoiminnan aloittamiseen malminetsinnän aloittamisesta voi kulua jopa 25 vuotta. Tältä osin muutoksenhakija toteaa, että tämä arvio ei sovellu käsillä olevaan tapaukseen, koska alueen malmivarat ovat jo suurelta osin tiedossa aikaisemmin harjoitetun kaivostoiminnan ja sen jälkeen tehtyjen tutkimusten vuoksi. Muutoksenhakijan arvion mukaan kaivostoiminnan voisi aloittaa Otanmäen-Vuorokkaan alueella 5–10 vuoden kuluessa. Alue ei muutoinkaan ole vertailukelpoinen tavanomaiseen, niin sanotusti puhtaalta pöydältä alkavaan malminetsintä- ja kaivoskehitykseen, koska alueella sijaitsee jo valmiiksi 15–20 miljoonan euron edestä kaivosinfrastruktuuria. Kaivostoiminnan aloittaminen alueella vaatisi siten huomattavasti vähemmän investointeja ja toiminta voitaisiin aloittaa nopeammalla aikataululla kuin tyyppitapauksessa.

Kaivosteollisuus on joka tapauksessa osa samaa teknologiateollisuusklusteria ja erottelu kaivostoiminnan ja teknologiateollisuuden välillä keinotekoinen. Kaivoksista saatavan malmin rikastaminen ja jatkojalostaminen on tyypillisesti vaativa prosessi, johon tarvitaan teknologiaa ja osaamista, ja jatkojalostuksessa ja tuotteiden valmistuksessa jalostusaste nousee vaiheittain siirryttäessä korkeamman teknologian tuotteisiin. Datakeskukset tehdään metalliteollisuuden tuotteista, jotka sisältävät muun muassa rautaa ja ruostumatonta terästä, joka puolestaan tyypillisesti sisältää vanadiinia. Kaivannaisalan kerrannaisvaikutukset talouteen ja työllisyyteen ovat täysin verrattavissa datakeskustoimintoihin. Kaivannaisala on muun muassa teknologiateollisuuden kanssa Kainuun kärkitoimialoja (Liite 10, s. 6). Osayleiskaava-aineistossa väitteet teknologiateollisuuden ja datakeskustoimintojen paremmuudesta ovat perustelemattomia, eikä esimerkiksi sitä ole lainkaan huomioitu, että datakeskustoimija voi olla kansainvälinen konserni, jonka liikevaihto ei kerry Suomessa. Teknologia datakeskuksiin tuodaan tyypillisesti ulkomailta, joten todellinen kansan- ja aluetaloudellinen arvo ei ole yhtä suuri kuin investoinnin nimellinen kokonaisarvo, mitä seikkaa ei ole vertailussa huomioitu. Datakeskusten vaikutus työllisyyteen ja alueelliseen elinvoimaan voidaan myös perustellusti kyseenalaistaa, koska datakeskuksen tuottamat työpaikat ovat pääosin tilapäisiä ajoittuen rakennusvaiheeseen. Sen sijaan toiminnassa oleva kaivos tarjoaa huomattavan määrän vakituisia työpaikkoja vuosikymmeniksi, mikä heijastuu suoraan paikallisen ja alueellisen yhteisön elinvoimaan.

Kestävän kehityksen tavoitteiden mukaista olisi louhia metallit mahdollisimman lähellä sitä paikkaa, missä ne käytetään, eikä pyrkiä ulkoistamaan metallien kulutuksen ympäristövaikutuksia kolmansiin maihin. Maakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaisesti elinkeinoelämän toimintaedellytykset olisi huomioitava monipuolisesti ja olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö mahdollistettava.

Osayleiskaava-alueen laajuus huomioon ottaen olisi joka tapauksessa täysin mahdollista yhteensovittaa kaivostoiminta Vuorokkaan alueella osayleiskaavaratkaisun mukaiseen toimintaan. Merkittävä osa Vuorokkaan osayleiskaava-alueelle sijoittuvasta Vuorokkaan alueesta on sortumavaarallista tai muutoin hankalasti rakentamiseen hyödynnettävissä olevaa aluetta. Mahdollisen kaivostoiminnan kannalta potentiaalisen alueen todellinen osuus osayleiskaava-alueesta on siten todellisuudessa vielä teoreettistakin osuutta pienempi. Kallioperässä olevaa malmia ei ole mahdollista louhia muualla kuin siellä, missä malmi sijaitsee. Muu teollisuus ja datakeskustoiminta sen sijaan on yleensä suhteellisen vaivatta sijoitettavissa muuallekin. Osayleiskaava-alueella sijaitsee noin 35 prosenttia Vuorokkaan kaivoksen tunnetuista malmivaroista.

Kun osayleiskaava käytännössä ja myös kaivoslain 47.4 §:n mukaiset edellytykset huomioon ottaen estää kaivostoiminnan harjoittamisen alueella, tekisi osayleiskaava malmiesiintymän hyödyntämisen myös muilta osin kannattamattomaksi. Vaikka osayleiskaavassa ei ole nimenomaisesti kielletty kaivostoimintaa, on tilanne olennaisesti vastaava kuin ennakkopäätöksessä KHO 2019:67, sillä osayleiskaava tosiasiaassa estää kaivostoiminnan harjoittamisen, mitä seikkaa ei osayleiskaavaa laadittaessa ole selvitetty alueidenkäyttölain 9 §:n ja voimassa olevan maakuntakaavan edellyttämällä tavalla.

Osayleiskaavaa laadittaessa ei myöskään ole lainkaan selvitetty, millaisia edellytyksiä on alueen käyttämiseksi kaivostoimintaan maakuntakaavan edellyttämällä tavalla. Mahdollisen kaivostoiminnan taloudellisten vaikutusten vertailu osayleiskaavan mukaiseen ratkaisuun ei merkitse sitä, että edellytyksiä itse kaivostoiminnan harjoittamiselle olisi selvitetty. Osayleiskaavaa laadittaessa ei siten ole tarpeellisessa määrin selvitetty yhdyskuntataloudellisia vaikutuksia, erityisesti vaikutuksia alueen muihin elinkeinoihin, ja vaikutuksia potentiaaliseen kaivostoimintaan alueella alueidenkäyttölain 9 §:n edellyttämällä tavalla, minkä lisäksi osayleiskaavaa laadittaessa voimassa olevaa maakuntakaavaa ei ole otettu huomioon sillä tavalla kuin alueidenkäyttölain 32 §:n 2 momentissa edellytetään.

5.2 EU:n kriittisiä raaka-aineita koskeva asetus

Voimassa olevan CRM-asetuksen yleisenä tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toimintaa luomalla puitteet, joilla varmistetaan kriittisten raaka-aineiden turvattu, häiriönsietokykyinen ja kestävä tarjonta unionissa, muun muassa edistämällä tehokkuutta ja kiertotaloutta koko arvoketjussa. CRM-asetus asettaa myös tavoitetasoja strategisten raaka-aineiden tuotannolle, jalostukselle ja kierrätykselle EU:ssa. Asetuksessa säädetään myös niin kutsutuista strategisista hankkeista, joille on annettava etusija muun muassa lupamenettelyissä, niihin liittyvien riitojen ratkaisussa ja muutoksenhauissa.

Otanmäen-Vuorokkaan alueen esiintymän sisältämät vanadiini ja titaanimetalli on luokiteltu CRM-asetuksessa kriittisiksi raaka-aineiksi, minkä lisäksi titaanimetalli on luokiteltu myös strategiseksi raaka-aineeksi, joita pidetään olennaisimpina muun muassa digitaalisen ja vihreän siirtymän sekä puolustus- ja ilmailuteollisuuden kannalta. EU:n alueella ei ole tällä hetkellä yhtäkään toiminnassa olevaa vanadiinia tai titaania tuottavaa kaivosta. Koska Otanmäen ja Vuorokkaan kaivoksissa sekä vanhassa rikastushiekka-altaassa on titaanimineraali ilmeniittiä, kaivoshankkeelle ja rikastamon rakentamiselle on mahdollista saada EU:n komissiolta nimitys strategiseksi hankkeeksi.

Ottaen huomioon, että yhtenä CRM-asetuksen tavoitteena on myös lisätä kriittisten mineraalien tuotantoa EU:n alueella ja vähentää riippuvuuksia EU:n ulkopuolelta tuotavista kriittisistä mineraaleista, olisi Kajaanin kaupungin tullut selvittää osayleiskaavan vaikutukset myös kriittisten ja strategisten raaka-aineiden ja CRM-asetuksen kannalta. Tätä seikkaa ei kuitenkaan ole osayleiskaavaa laadittaessa lainkaan arvioitu tai selvitetty.

CRM-asetuksen 13 artikla velvoittaa muun muassa kaavoituksesta ja maankäyttösuunnitelmista vastaavia kansallisia, alueellisia ja paikallisia viranomaisia harkitsemaan, sisällytetäänkö tällaisiin suunnitelmiin tarvittaessa määräyksiä kriittisiä raaka-aineita koskevien hankkeiden kehittämisestä. Tällaisten määräysten sisällyttämistä harkittaessa etusijalle on asetettava keinotekoiset ja rakennetut alueet, teollisuusalueet, ympäristövaurioalueet sekä *toiminnassa olevat tai hylätyt kaivokset, tarvittaessa mukaan lukien tunnistetut mineraaliesiintymät*. Otanmäen-Vuorokkaan alueella sijaitsevat toimintansa lopettaneet kaivokset ja näiden edelleen tunnetut ja hyödyntämiskelpoiset malmivarat ovat nimenomaisesti sellainen kohde, joka CRM-asetuksen 13 artiklan nojalla olisi asetettava etusijalle harkittaessa kriittisiä raaka-

aineita koskevien hankkeiden kehittämistä koskevien määräysten sisällyttämistä kaavoitusta koskeviin suunnitelmiin.

Osayleiskaavaa laadittaessa ei ole arvioitu lainkaan CRM-asetuksen vaikutusta kaavaan sisältöön. Kajaanin kaupunki ei liioin ole harkinnut kriittisiä raaka-aineita koskevien hankkeiden kehittämistä koskevien määräysten sisällyttämistä osayleiskaavaan. Koska EU:n asetuksena CRM-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta EU:ssa, olisi Kajaanin kaupungin kaavoitusviranomaisena tullut huomioida CRM-asetus ja erityisesti asetuksen 13 artikla osayleiskaavaa laadittaessa. Osayleiskaava on siten kumottava myös sillä perusteella, että kaavaa laadittaessa ei ole tarpeellisessa määrin selvitetty alueidenkäyttölain 9 §:n ja CRM-asetuksen edellyttämällä tavalla kaavan yhdyskuntataloudellisia vaikutuksia EU:n kriittisten ja strategisten raaka-aineiden kannalta.

6 LIITTEET

- Liite 1 Kajaanin kaupunginvaltuuston päätös § 38 Otanmäki – Humpinsuo osayleiskaavan hyväksyminen, 28.4.2026.
- Liite 2 Otanmäki – Humpinsuo osayleiskaavaehdotus, kaavakartta. Laadittu 15.1.2026, tark. 26.3.2026.
- Liite 3 Otanmäki – Humpinsuo osayleiskaava, kaavaselostus. Laadittu 15.1.2026, tark. 26.3.2026.
- Liite 4 Kainuun vaihemaakuntakaava 2030, hyväksytty Kainuun maakuntavaltuustossa 16.12.2019.
- Liite 5 Kainuun vaihemaakuntakaava 2030, maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset. Hyväksytty Kainuun maakuntavaltuustossa 16.12.2019.
- Liite 6 Kainuun vaihemaakuntakaava 2030, maakuntakaavaselostus. Hyväksytty Kainuun maakuntavaltuustossa 16.12.2019.
- Liite 7 Toni Eerola, Soili Solismaa, Teemu Karlsson & Janne Hokka, Environmental and social governance issues of the Otanmäki (Finland) ilmenite tailings remining project). Geological Survey of Finland, GTK Open File Research Report 56/2024, 2024.
- Liite 8 Heidi Lehikoinen, Kaivoksen comeback. Apu 49/2023, s. 34–37.
- Liite 9 Kainuu-ohjelma. Kainuun liitto 2019.
- Liite 10 Kainuun maakuntaohjelma 2026–2029. Kainuun liitto 2025.

7 PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS

8. kesäkuuta 2026

Otanmäki Mine Oy

Laati:

Matias Forss

Asianajaja, Porvoo